

Novembar 2014.

Fokus: Zakon o zapošljavanju stranaca

Uvod

Narodna skupština Republike Srbije je dana 25.11.2014. godine usvojila Zakon o zapošljavanju stranaca (u daljem tekstu „**Zakon**“). Zakon je stupio na snagu dana 04.12.2014. godine, sa izuzetkom odredaba članova 5-8 koje se primenjuju od dana stupanja Republike Srbije u članstvo Evropske unije.

Do stupanja na snagu Zakona materija zapošljavanja stranaca bila je regulisana Zakonom o uslovima za zasnivanje radnog odnosa sa stranim državljanima koji je donet 1978. godine.

Primena Zakona

Uslovi za zapošljavanje propisani Zakonom se u načelu primenjuju na sve strance koji se zapošljavaju u Republici Srbiji. Međutim, Zakon poznaje i taksativno nabraja i izuzetke od ovog pravila, odnosno slučajeve u kojima je moguće zapošljavanje stranaca bez obaveze pribavljanja dozvole za rad,

Jednak položaj

Novim Zakonom su izjednačena prava i obaveze stranaca i domaćih državljana u pogledu rada, zapošljavanja i samozapošljavanja, kao i u pogledu prava za slučaj nezaposlenosti.

Dozvole za rad

Zakon pravi razliku između sledećih dozvola za rad (u daljem tekstu zajednički označene kao „**Dozvola za rad**“):

- I. **lična radna dozvola** koja je dostupna samo strancima koji imaju odobrenje za stalno nastanjenje, status izbeglice ili pripadaju posebnoj kategoriji stranaca (npr. tražioci azila, žrtve trgovine ljudima). Ova dozvola se izdaje na zahtev stranca i njome je strancu omogućeno zapošljavanje, samozapošljavanje i ostvarivanje prava za slučaj nezaposlenosti;
- II. **radna dozvola**, koja je podeljena u tri kategorije:
 1. **radna dozvola za zapošljavanje**, koja može biti izdata, pod uslovima određenim Zakonom, samo stranom državljaninu koji ima odobrenje za privremeni boravak;
 2. **radna dozvola za posebne slučajeve zapošljavanja**, koja se, pod pretpostavkom da stranac poseduje odobrenje za privremeni boravak i da su ispunjeni drugi uslovi predviđeni Zakonom, izdaje za:

a) **upućena lica**, odnosno strane državljane zaposlene kod poslodavca sa sedištem u inostranstvu koji su upućeni u Republiku Srbiju radi obavljanja poslova ili vršenja usluga, kao i za strance koji su upućeni radi obavljanja poslova ili vršenja usluga po osnovu ugovora o nabavci robe, nabavci ili zakupu mašina ili opreme i njene isporuke, instaliranja, montaže, opravke ili obučavanja za rad na tim mašinama ili opremi, u periodu dužem od 90 dana;

b) **kretanje u okviru privrednog društva** registrovanog u inostranstvu, a koja se izdaje na zahtev ogranka, odnosno zavisnog društva koje je registrovano u Republici Srbiji, u cilju privremenog upućivanja ili premeštanja zaposlenog koji je zaposlen na poslovima rukovodioca, menadžera ili specijaliste za pojedine oblasti („ključno osoblje“) ili izuzetno i za zaposlenog pripravnika;

c) **nezavisne profesionalce**, odnosno za samozaposlena fizička lica, odnosno preduzetnike registrovane za obavljanje delatnosti u inostranstvu, koji na osnovu neposredno zaključenog ugovora sa domaćim poslodavcem ili krajnjim

korisnikom usluga obavljaju poslove u Republici Srbiji;

3. radna dozvola za samozapošljavanje, odnosno za zapošljavanje stranca koji ima odobrenje za privremeni boravak, u privrednom subjektu ili drugom obliku delatnosti, u kome je taj stranac jedini ili kontrolni član.

Radna dozvola za zapošljavanje i posebne slučajeve zapošljavanja izdaje se na zahtev poslodavca, dok se radna dozvola za samozapošljavanje izdaje na zahtev stranca.

Poslodavac na čiji zahtev je izdata radna dozvola je, između ostalog, obavezan da ne upućuje stranca na rad kod drugog poslodavca, prijavi stranca na obavezno socijalno osiguranje i da snosi troškove izdavanja radne dozvole.

Uslovi za zapošljavanje državljana EU

Zakon sadrži veoma liberalne odredbe koje se odnose na zapošljavanje stranaca koji su državljani EU država, tj. država koje su članice Evropske unije, Evropskog ekonomskog prostora ili Švajcarske Konfederacije, kao i članova njihovih porodica koji nisu državljani tih država, ali imaju odobrenje za privremeni boravak ili stalno nastanjenje u tim državama. Ukoliko međunarodnim ugovorom nije utvrđeno drugačije, državljani EU država i članovi njihovih porodica (pod napred navedenim uslovom) imaju pravo na slobodan pristup tržištu rada, odnosno na zapošljavanje, samozapošljavanje i ostvarivanje prava za slučaj nezaposlenosti, što podrazumeva da im nije potrebna Dozvola za rad. Zakon takođe predviđa da ova dozvola nije potrebna zaposlenima koji nisu državljani

EU država (niti su članovi porodice državljana EU država) ukoliko su upućeni na rad od strane poslodavaca koji imaju sedište u EU državama. Primena navedenih odredaba je odložena do stupanja Republike Srbije u članstvo EU.

Postupak izdavanja, produženja, poništaja i prestanka važenja Dozvola za rad

Kada se radi o postupku izdavanja i produženja Dozvola za rad, odnosno o postupku za njihov poništaj ili prestanak važenja, donošenje odluka u prvom stepenu povereno je Nacionalnoj službi za zapošljavanje, dok u drugom stepenu odlučuje ministar nadležan za poslove zapošljavanja.

Zakonom je predviđeno da se Dozvola za rad izdaje na period određen u zahtevu za njeno izdavanje, koji ne može biti duži od perioda utvrđenog Zakonom i perioda za koji traje boravak stranca, te da se zahtev za produženje podnosi najranije 30, a najkasnije 15 dana pre isteka roka važenja prethodne dozvole.

Zakon taksativno navodi razloge za poništaj i prestanak važenja Dozvola za rad.

Način izdavanja, odnosno produženja Dozvola za rad, način dokazivanja ispunjenosti uslova i potrebni dokazi za izdavanje, odnosno produženje ovih dozvola, kao i njihov oblik i sadržina bliže su uređeni Pravilnikom o dozvolama za rad koji je stupio na snagu 20.12.2014. godine.

Ograničavanje zapošljavanja stranaca

Zakon predviđa mogućnost da Vlada Republike Srbije ograniči broj stranaca

kojima se izdaju Dozvole za rad u slučaju poremećaja na tržištu rada, u skladu sa migracionom politikom i stanjem i kretanjem na tržištu rada.

Važenje odobrenja izdatih pre stupanja na snagu Zakona

Prelaznim i završnim odredbama Zakona predviđeno je da strani državljani koji su zasnovali radni odnos ili rade na osnovu odobrenja za zasnivanje radnog odnosa, koja su izdata po propisima koji su bili na snazi do dana stupanja na snagu Zakona, nastavljaju da rade do isteka roka na koji je odobrenje izdato.

*Odricanje od odgovornosti: Tekst u prilogu šalje se kao opšte uputstvo i ne predstavlja pravni savet.
Copyright Cvetkovic, Skoko & Jovicic 2014.*